

КЕНГЕШ

Баш магъаналы проектлени толтурууга энчи контроль салыннганды

Тонене КъМР-ни Башчысы **Юрий Кокков** Правительствоу келечилери бла кенгешде быйлы башындан бери озган эки айны ичинде битеу сфералада да болгуну эмда энчи контрольда болган жумушла къалай толтурулгъанларын сюзгенди.

Юрий Александрович кырулушда, жашау журт-коммунал эмда жол мюлкде, сатыу-алыуды, промышленностьда не ишле тамамлангъанларын билдире сойгенин айтканды. Премьер-министр **Мусукланы Алий** билдиргенича, битеу министрваланы бытырны эзелперини мурдорунда республиканы социал сферасын бла экономикасын айнытууну мадарлары белгилениргинди. Биогонюкде уа федерал толтуруучу власть органына бла республикага субсидияла эм субвенцияла беричу жаны бла келишимле энчи эс буралады.

«Битеу да бирге 36 документ къабыл кёрюлгөрле тийишли эди, алдан 33-сюне къол салыннганды, къалгъанларын да бу кюнде ахырна жетдирге мурат барды. Алай бла, республикага эм неда бу жумушлага къалай бир ахча берилгини алгъадан да билликбиз. Озган жыллада уа былай келишимле жылы ахырна дери созулуучу эдиле, энди ол кемчиликте кетергенди», - дегенди ол.

Алий Тахирович бюджетни файдала бөлгюн толтурууда чырмуаланы да сагыннганды. Быйыр ахча товарле чыгаруучу компаниялары борчулрын жыйыл (846 миллион сом), бюджетни толтурууга къолдан келген эсе, быйыл алай ол болукчу туююлды. «Аны ючюн казаны файддаларын кебейтуду стратегиясын жарандырыуга тийишлиди», - дегенди ол.

Ызы бла КъМР-ни Башчысыны контролонда болган жумушла сюзюлгенди. Биринчиден, «Стана» заводуну кырулушу не халда болганына къаралганды. Премьер-министрини орунбасары **Владимир Болотоков** айтканча, проект

экиге юлешинип толтурулды. Биринчиден, федерал еликде болгъан молнок республикага къаюкорго керекди, ол жаны бла тийишли жумушла толтуруладды. Экинчиден а, 31 мартада проектни бардырыкъ компанияла бла келишимге къол салынууга белгилениди. Анга хазырланууга жууапы правительствоу комиссия кырулганды.

«Шимал» эм «Къыбыла» автовокзаллары кырулушлары не халда болгъанларын да тинтгенди. КъМР-ни транспорт эм связь жаны бла кырал комитетини башчысыны экинчиси **Аслан Бештоков** билдиргенича, битеу жумушла да планга кёре бардырылды, алада аксинде да 110 адамдан аслам ишлейди. Мекамланы мурдор къабыргалары салыннганды, башларын жабып тейбегинди, жууук заманда уа терезелер орнатылкъдыла.

«Аэропортуну талапандырыу къалай барады деген соругуа жууап бере, Аслан Бештоков ол кырал эксперттиздан өтмегенин билдиргенди. Аны жангыртыу ючюн федерал программга къошулууга керекди, ол жаны бла тийишли жумушла

тамамланадыла. **Юрий Кокков** федерал коллегала бла байламлыкла жорюторге, битеу жумушлары РФ-ни Правительствоуну жыйынууна дери бошарга керекисин чертгенди.

«Кавказ Автосити» проект къалай толтурулганы алгъаракълада да тинтилген эди («Заман», 2017 ж., №21). Анда трасса кыруалыкъ жерде газ быргыла эм связь ызла кырулушка чырмагъанлары белгиле болган эди. КъМР-ни Башчысыны кенгешчиси **Арслан Салманов** билдиргенича, аны ичинде газ быргыла кетерилдикде, «Ростелеком» эм мобил байламлыклары компаниялары бла да ызыларын башха жерге кечюруу жаны бла келишимле этилгенди. «Жаланда МТС бла алыкъа шешилеу ахырна жетдирилгенди», - дегенди ол.

Сёз кеп кылату ийледе эски лифтлени алыштыу юсондун да барганды. **Юрий Кокков** жууапы органлагъа аны контролда тутарга, кабинетле олтурпу турмай, кеп къатлы ийледе жашагъанла бла туюбейле, аланы жарысуларын билдирге буорганды. «Бизни баш борчубуз адамланы къор

къуусулукларын жалчытыуду. Аны ючюн бу жаны бла кырал федерал программалага къошулуп, битеу лифтлени жангыртууга керекди», - дегенди ол.

Владимир Болотоков, сёзге къошула, быйыр 21 эски лифт алышыннганын, 78-сине уа ремонт этилгенин билдиргенди.

Нальчикде жашау этерге керюжууу ийледен адамланы кечюруу не халда болганын айт, шахарны мэри **Арсен Алакаев** Кадиров аты орманда эки кеп къатлы ий хайырланууга берилгенлерин, тийишли документле хазырланганын билдиргенди. **Юрий Александрович** бу ишни тюзюк бла, законлагъа кёре толтурууга, адамланы сейлерин сагъарга керекисин къаты айтканды.

Мальбахов аты орманда (Осетинские кыаты айтканды) пуптероводну кетериу жаны бла проект не халда болганын билдире. **Арсен Алакаев** шендо аукцион жумушла толтурулганын айтканды. **Юрий Кокков** бу проектти башлап, алай аны узак болжалга созарга, адамлагъа чырмагъа ахырд жарамазлыгын къаты эсптергенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Россейни Правительствоуну Буйругу

Муниципал театрланы айнытууга – 5,5 миллион сом

Россей Федерацияны Правительствоуну буйругу бла «Культураны бла туризмни айнытууну» 2013-2020 жыллагъа жарандырылган кырал программасын толтурууну чеклеринде 2017 жылда федерал бюджетден Къабарты-Малкъар Республиканы бюджетине муниципал театрланы чыгъармакълык ишлерине туушчулуктууа 5,5 миллион сом бөлюнгенди.

Бу мадар регионлагъа культураларын бла искусстволарын айнытууга финансла болушкуну кючлендирип мурат бла этиледи.

www.government.ru
сайты материалларына кёре.

Д.К. Хаупаны «Къабарты-Малкъар Республиканы аллында къыйыны ючюн» орден бла сауугалауну юсондун

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

Музыка искусствуну айнытууга уллу къыйын салганы ючюн **ХАУПА Джабраил Кубатиевичи** – «Россейни Композиторларыны союзу» жамауат организацияны Къабарты-Малкъар

регион бөлгюнюмо председателини орунбасарын салганы ючюн **ХАУПА Джабраил Кубатиевичи** – «Къабарты-Малкъар Республиканы аллында къыйыны ючюн» орден бла сауугалауну.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2017 жыл 20 февраль, №221-УГ

Ю. КОКОВ

Джабраил Кубатиевич Хаупа 1942 жылда 20 февральда КъАМАСР-ни Чегем районуун Нартан элинде тууганды. Тбилисде **Вано Сараджидишвили** аты кырал консерваторияны бошоганды. Урууну жолун 1963 жылда Нальчик шахарны 1-чи номерли орта школунда устуд. Нальчикте музыка училищесинде преподаватель болуп бошоганды. 1984 жылда КъАМАСР-ни Композиторларыны союзууну преленини консультанты, республиканы Музыка фондуну улгомономчыйы болганды. 1993 жылда апрельде «Россейни Композиторларыны союзу» жамауат организацияны Къабарты-Малкъар регион бөлгюнюмо председателини орунбасарына сайланганды. 2009 жылдан башлап шендоге дери «Къабарты-Малкъар кырал филармония» кырал казна культура учрежденин лектору-музыкаведи болуп ишлейди.

«Россей Федерацияны искусстволарын сайлы кулукчусу», «КъМР-ни халкъ артисти» деген махтуду атлагъа тийишли болганды.

Къабарты-Малкъар Республиканы жер эмда ырыскы бла байламлы халланы министрине юсондун

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **ОШХУНОВ Тимур Хусеновичи** Къабарты-Малкъар Республиканы жер эмда

ырыскы бла байламлы халланы министрине салырга.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2017 жыл 20 февраль, №222-УГ

Ю. КОКОВ

Тимур Хусенович Ошхунов 1979 жылда 23 июльда тууганды. Х.М.Бербеков аты Къабарты-Малкъар кырал университетни «юриспруденция» бөлгюню бошоганды. Урууну жолун 2002 жылда Россейни Юстиция министрствосуну Къабарты-Малкъар Республикада Управленинны специалисти болуп бошоганды. 2004 жылдан 2015 жылга дери Федерал регистрациу службаны КъМР-де Управленинны бөлгюнюмо томатосы, Финанс-бюджет надзоруну федерал службасыны КъМР-де жер-жерини управленинны башчысыны болушкучусу болуп ишлегенди. Ююрлюдо, юч сабийни барды.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2016 жылда 1 ноябрьде чыгарылган 133-УГ номерли Указы кючюн тас этгенге санауну юсондун

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы 2016 жылда 1 ноябрьде чыгарылган 133-УГ номерли Указы кючюн тас этгенге санаууга.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2017 жыл 20 февраль, №23-УГ

Ю. КОКОВ

Конференция

«Справедливая Россия» партианы регион бөлгюнюмо башчысына жангыдан Владимир Кебеков сайланнганды

Бу кюнде «Справедливая Россия» политика партианы КъМР-де регион бөлгюнюмо отчёт-айыруу конференциясы бардырылганды. Делегатла партианы советини башчысы Владимир Кебековну докладчына тынгылангандан сора, регион бөлгюнюмо коллегия органын сайлагъандыла. Ала барсы да бирча къол кетюрюп, бөлгюнюмо башчысына жангыдан Владимир Кебековну айыргандыла.

Владимир Сафарбиевич Лецен район Анзорей элинде тууганды. Ол Шимал-Кавказ туу-металлургия институтуну, Ростовда КПСС-ни бийик партиа

школун бошоганды. Геолого-минералогия илмуланы кандидатчы.

Урууну жолун ол «КБсельстрой» трестни ЖБИ заводунда бетон бугъаучу болуп башлагъанды. Совет Аскерде къулук эттен кезинде «Байконур» алам комплексни объекттерини кырулушларында мастер, ызы бла барып болганды. Запаска чыкыгандан сора ЖКК системала торло-торло кулукчулада ишлегенди. 1977-1982 жыллада Нальчик шахарны жашу журт производство управленинны башчылык этгенди. 1982 жылда КПСС-ни обкомуну

кырулушу жаны бла бөлгюнюмо инструктору болганды. 1985 жылда Министрлени советини келечисине айырылганды, республиканы отукъ промышленностуну управленинны таматалыкъ этгенди. Аны мурдорунда «Каббалнефтеотпром» акционер общество кырулганды. 2007 жылга дери анга башчылык этгенди.

Владимир Кебековха «РФ-ни сайлы энергетиги», «Россейни сайлы кырулушчусу» деген ата белгилениди. Ол «Байконур» аллында къыйыны ючюн» эм башха майдалла бла сауугаланганды.

Нальчикни шахар Советине эки кере айырылганды, КъМР-ни Парламентини 3-чю, 4-чю эм 5-чи чакъырылуларыны депутаттады. «Справедливая Россия» партианы депутатларыны палатасыны Советине киреди.

Жазылуу

Энтта да онг барды

Хурметли жамауат!
Сиз бир торлоу сылтаула бла 2017 жылны биринчи жарымына «Заманнга» жазыламмай къалгъан эсегиз, халлы тюзештирге болукчуду. Февралын 25-сине дери, почтага барып, бу ишни тамамласагъыз, ани тилибизде чыкыгъан газетини 1 мартдан алып башларыкъсыз.

Жазылууну багъасы тёрт айга - 437 сом 32 капек.

Бизни индексбиз - 51532

Билдирюу

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатларыны эслерине

2017 жылда 28 февральда Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини кезиюлу жыйылуу болукчуду. Ол сагъат онда бошланрыкъды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

АХЧА

Ипотекка учузуракъ болганды

Быйыл 20 февральдан башлап Сбербанк ипотека кредитлени учузуракъ этгенди. Саулай алып айтканда, ала 1,1 процентге тюшгенди, деп билдиргенди финансу учрежденин Къабарты-Малкъарда бөлгюнюмо пресс-службасындан.

Алай бла, энди фатарны кырулушу компаниядан сатып алгъанда, кредит 10,9 ставка бла берилдикте, къолдан алгъанда уа – 10,75-12,25 процент бла. Аны бла бирге жашау-журт кредитлени хайырланууга сюйенгенге бютюн жениг амалла берилдикте. Ставкины өлчөми уа жаламда хайырлануучуну категориясына эмда кредит не торлю болганына кёре

тергелдикте. Биринчи төлеуге бла кредитни болжалына энди къаралмайды.

Кырулушун бардыргъан компаниядан фатар сатып алгъанда келишимни регистрациясын электрон халда этгенлеге банк кредит ставкасын 0,5 процентке азайтырыкъсыз. Жашу ююрлеге да, ала келишимин не халда да этсинле – башчысы жюкчуду, алай онг бериледи.

Шендоюго болумлада жашуу журт сатып алган алай тынч туююлды. Банк аны аныгылайды, хайырлануучулагъа да себелик этерге керюшеди. Аны бла бирге биз ипотека кредитте берилеу жумушларыны электрон амалла бла тамамлаугъа да аслам эс бурабыз.

Ол себеден келишимни регистрациясын былай халда этгенлени да онгдурлукчубуз, - дегенди бөлгюнюмо башчысы Хамиди Урусбиев.

Сагъынылган ставканы өлчөми адам кесини жашууну бла сауулгуну страховани этгенден сора тергеледи. Энди ишлене турган ююде фатар алама дегенле ипотека кредитини онбеш процентини аллындан окуяна төлерге керекди. Бу торюнуилени, ол санда документлени Росреестрге электрон халда къалай берилге болуугуну юсондун да банкны интернет-сайтында «Жашуу журт кредит» деген бөлгюнюмде билдирге болукчуду.

Бизни корр.

Баш магъаналы проектлени толтурууга энчи контроль салыннганды

Ахыры. Алып 1-чи беттеди.
 Проект бек улупада бир-бири, коммуникацияны жангыртгы, кёпнорю тюрбонде темир жолу, мастерскойлары, башка затланы кетерге, ол тюрбеде адамланы койлерни кюркюрюсюлукларын жалчутуу эми машиналары таушларында сакталуу жаны бла конструкцияла орнатгыр тюршериди. Аны оюнч битеу жууаппл ведомствала бирге ишлерге борчулдуу, деп чергенди **Юрий Кокков**.

Ол проекти толтуруу жаны бла эксперт ишин кызуу кырагыр, битеу жумушны таммалуу планын жарашдыргыра буюрганды. Ол борчларын толтуруугагыладан кырат суруалгыр да чергенди.

Жылы ахырына дери «Кыбарты-Малквар Республикасы» шифралы амал бла ишпел башларкыра. Ага бюджетте 200 миллион сом барды, асламы ороодование сатып алыгыра кыратылыкыды. Биогонлюкче уа лизинг компанияла бла келишимледе кыралары, деп бирденди Мускулдорчу.

Прокладнынде бла Нартыкалада саулык сакталуу физкультура араланы кырууларын да КМР-ни Башчысы энчи контролодадыла. Бу жумушла кылай толтурулганларыны

ослеринден айта, кыруушлу, КХХ эм жол молк министр Вячеслав Кунижев биринчи проектти багысы 135 миллион сом болганын, 85 миллион сом багысы жумушла таммаланганларын бирдигенди. Кыруушлу 2009 жылдан бери подряд организацияны хатасындан битирилмей турганды.

Нартыкалада спорт араны багысы уа 188 миллионду, битеу да бирге 152 сомга жумушла толтурулгандыла. Эки мектемде да бассейненди кырагыра кызылганды. Юрий Александрович подряд организация келишимде белгиленген борчларын заманында толтуруу эселе, иелерини тукумларына да кырамай, сооде бирге чакырганды.

Жыйылында Кыбарты-Малквар Россияге кызуулганыны 460-жылгызын белгилеуе хазырланып, элде маданият койлени жангыртуу эмде Нальчикке кеп кылат койлени арбаларын тапкандыруу жаны бла жумушла да соозлогонди.

Екюз сабийленди жашуу журтла бла жалчутуу борчула кылай толтурулганларыны осюнден соругуа жууаппл, КМР-ни билим беруу, илму эм жаш телюно ишлери жаны бла министрини орунбасары **Теки** ланы **Солтан** былай шартла кептиргенди. Биогонлюкче 90 фатар сатып алыннганды, битеу документе хазырдыла, ала иелерине бериледи. Жашуу журтла бла жалчутуушыгыра тийишлилени тизмеси 200 адам барды. Быйыл да 170 фатар берилгенди.

Сызге киношпа, экономиканы айнытуу министр **Рахайланы Борис** кыруушлу компанияла кеслери ишлеткен койледе бир-эки фатарны республикага хакъсыз берилге хазыр болганынын, жаламда ала бла байланыштыла кырагыра кереклимин айтканды. Юри Кокков аны предложениесын тизге санаганды.

Арт кезиуде саулыклары осал адамланы, сакатыланы иш бла жалчутууга баш магъанала бериледи. Бу иш республикада кылай толтурулганын билдире, уруну, иш бла жалчутуу эм социал кыруушлу министр **Тюбейланы Альберт** былтыр бу кыаумдан 200 адам иш кылып болганынын айтканды. Быйыл да 500 адамны иште салгыра белгилениди. **Юрий Александрович** саусузлагыра шендою кезиуде ботюнда кыйын болганынын айтып, сакатыланы иш бла жалчутуу жаны бла республиканы программа жарашдыргыра буюрганды.

2017 жыл Россияде Экологияны кептиргенди. Республикада аны чеклеринде бир неча мажарыны иш толтурууга белгиленди. Премьер-министри биринчи орунбасары **Сергей Говоров** айтканды. Кыбарты-Малквар 11 субъектти бирге «Таз кырал» деген федерал программга киргенди. Аны чеклеринде республикада 43 миллион сом бөлөндү.

Экологияны жылын белгилеуо планы да кыралганды. Биогонлюкче уа андан юч жумуш толтурулганды. Ол санда Прохладнынде киокипкинчи бири биринден айырган предприятие, Нальчикке уа бузулган чырыклары жарашдыруу жаны бла компания ачылгандыла. Дагында Нальчикде мипаланы, кыагытны эми пластикни бири биринден айырып жырчача кофрле орнатылгандыла.

Кенешти ахырында **Юрий Кокков** министрлге битеу федерал кырал программаланы эмде энчи фондала, институтла бирдигенди проектлени билти, алагыра тири кыауштыгыра кереклимин айтканды. Жыйылында башка проектлеге да кыралганды, битеу соозлогонч прополсаны толтурууну контролда тутарга буюрулганды.

Лескен районну Экинчи Лескен элини бир кесегинде бир-бир ишлеге чек салынуу (карантин тохташдыруу) осюнден **Кыбарты-Малквар Республиканы Башчысы**

БУЙРУГУУ

Оларларында бир-бир ишлеге 60 конюнге чек салгыра (карантин тохташдыргыра).
 2. Карантинни кезиуде малланы, ителине бла киштиклени бу буйрукчу 1-чи пунктунда белгиленген тирелден тышына чыгаргыра, аланы ол жерледе сатарга да эркин этилмейди.
 3. Кыбарты-Малквар Республиканы Ветеринария управлениасы Лескен муниципал району жер-жерли администрациясы бла бирге кыаурууну тунчкыдууру жаны бла мадарла жарашдыргыра аманда.
 4. Бу буйрук кыабыл керюлген конден башлап кючюне киреди.

Ю. КОКОВ
 Нальчик шахар, 2017 жыл 17 февраль, №11-ПГ

Черек муниципал районну Зарагит элини бир кесегинде бир-бир ишлеге чек салынуу (карантин тохташдыруу) осюнден **Кыбарты-Малквар Республиканы Башчысы**

БУЙРУГУУ

Черек району Зарагит элини бир кесегинде кыаурууну аруудан арууган мал ачыктыргыра (карантин тохташдыргыра).
 2. Карантинни кезиуде малланы, ителине бла киштиклени бу буйрукчу 1-чи пунктунда белгиленген тирелден тышына чыгаргыра, аланы ол жерледе сатарга да эркин этилмейди.
 3. Кыбарты-Малквар Республиканы Ветеринария управлениасы Черек муниципал району жер-жерли администрациясы бла бирге кыаурууну тунчкыдууру жаны бла мадарла жарашдыргыра эмде аланы толтурууга керекди.
 4. Бу буйрук кыабыл керюлген конден башлап кючюне киреди.

Ю. КОКОВ
 Нальчик шахар, 2017 жыл 17 февраль, №12-ПГ

АКЦИЯ

Бир кырал экзаменни ата-анала да сынагандыла

Тюнеден битеу Россияде да тамата классада кыаурунланы ата-аналарына оору тилден Бир кырал экзамен бердируюю акциясы бардырганды. Аны баш мурагы-жамауатха ЕФЗ-ни магъаналыгынын аныгытуула, окуучула аны берген кезиуде кылай сезимле сынаганынларына тюркюрюрдү.

Рособназор кырагыр башчы уа иште бизни республика да кыауштыгыра ыразылгынын билдиргенди. Окуучуларынызы ата-аналары кеслерин Нальчикте 32-чи номерли гимназиясында сынагандыла. Аланы араларында кеп торлоу усталыкында, кылуулыкында ишлетгенди, кой бичиле да бар эдиле, ол санда бизни колдогыра, тележурналист Зару Гаеву да.

Бек алгга экзаменлени кырагыра эмде бардыргыра башчылык этген Карина Афаунова жорукла бла шагъерейлендиргенди. Аудиторияда видеокameraла ишленгерин эсертгенди. Аудиторияга кирген адамны жанына телефондо башка жаздырган, сурат алгъан, санаган приборлары, техникасы да болмагыра керекди. Сынаула бара туруу тышына чыгаргыра, черновиолени, экзамен бла байланы материаланы суратла алыгыра да эркин этилмейди. Загда айлынгыра, бир бири бла сөлөшкюр, бир жерден башка-

суралмалы бла шагъерейленди - бир, кеслери кырганы - башка. Хар келгенге регистрация этилди, тамаларга керекли ишлери бла энчи бланка бериледи, ала кылай толтурууга кереклиси айтылады. Алай бла абардана кызылары, жашлары тамаларга керек болукчы иш бла шагъерейленеди, им, деген жыйында бла келгенге бири. Экзаменлеге тынгылы хазырланган сабий, нем оюм эткенди, кюркюрюкчү, абызыра да тюркюрюкчү»,- дегенди ол.

Анда сора ата-анала аудиторияга паспортларынын керюзюп, металлоконтролден ипот киргенди эмде экзаменлеге киршигенди. Сынаула

Карина Афаунова.

сына кечерде да жарамдыды деп аныгытады.

«ЕФЗ-ни кыайсыгыз да же тийишли бералькысыз, нем дегенде ол школ программаны жетил варианттыды,- деп келгендиргенди ол ахырында».

Бу акцияны осюнден айта, КМР-ни билим беруу, илму эм жаш телюно ишлери жаны бла министростюну окутууну каякостону дайым тинти туруу эмде окуучулары аттестацияла бөлөмюна таматасы Оксана Дышкова экзамене керти болумлагы жуукулашдырылып бардырылганынын айтыр айтканды. «Школда жыйылында сынаулары жоруклары,

болшлгандан сора ала Билим беруу, илму эмде жаш телюно ишлери жаны бла министростюну кылуучуларына сорупла бералькыды.

ХОПЛАЛАНЫ Марзипат СУРАТДА: экзаменле бергенде.

СОРУУ

Сиз койгоздуе тау тилде сөлөшөмсиз?

ЮНЕСКО-ну 1999 жылы ноябрь айында бардырылган конференциясында 21 февраль Ала тилени халкыла аралы койоно саналгыр билдирген эди. Ол юч 2000 жылдан башлап битеу кыраллада да тил культура аныгылиени белгилеген байрамга айланганды.

Сагынылган организацияны келечилери хар эки айдан дуния башында бир тил жок болды деп билдиргенди. 2010 жылдан бери уа кыраар-малквар тил тас болугура кюркюрюлганы санна кышулганды.

Дагыда алып тохташдырганына керек халкы 30 процентке эми тилде сөлөшөй эсе, ол айнымганына тергеди. Аны бла байланы биз, бир кыаум адамга огардыра сагынылган соруну берип, оюмларын билгире койогыны.

АККЪЪЫЗЛАПНЫ Лейла, юч сабийни анасы:
 «Биз шахарда жашайбыз, болсада койда тауа сөлөшөбиз. Сабийле алгыга школга жорукююла. Аланы малквар тилден бла адбияттан усталарына да ыспас этерик эдем. Биз билалмагынын, айталмагынын ала койретпеди».

Юиде малквар тилге кенорюлген жомаклагы да кеп кырауучубуз. Сора кесибизни газетибизин, «Норню да жаздырханлай турабыз, оюкюл да окуйубуз. Кыайан анам да сабийлеге малкварча жангы намзума окутуп туруубузга сакдыла. Алай чыгармала аланы малквар тилге берик койретпектиде, дейди.

БАККУЛАНЫ Жамал, тау эм тау этекледе терек бахчылыкны институту директоруну илму жаны бла орунбасары, эл ичкилери илмуны доктору:
 «Кертисим айтканды, орусча да кыауштыгыр койоубуз. Юиде эки кыаушчык сөздөлдө да, сөз оюнч, Алия сабий сакда барып келсе, малкварча сөзлени айтмайды. Ол, айхай да, тойлоюду иги. Сабийле, тау тилден сора да, кыаушчыла да билселе сюерик эдемиз. Кыаушчыла жашаганын халкыны сөлөшөмсиз не дегенин аныгыласан, не хатасы барды? Кеси тилди унуткан а – ол жардыды. Аны себепти юиде кыаушчыклагы аны билгенбизча, аныгылагыныбизча койретпире керешбиз».

ХАСАУЛАНЫ Руслан, жиург:
 «Мен Биринчи Чегемде өсгөнөм. Агабыз-абыз иги билгенликте тилин, биз алгач сөлөшөлмайбыз. Баям, шендо жаш телю республикадан тышында окууга киргенлер ючюн окуманы болуп алай. Тауна айталмаган затыбыз орусча билгиреге керешбиз. Телефон бла неда социальнын сетельде да кыауштыгыр тили харыланганына эзыдыла. Ол игиди, аманды деп да айтылмайды. Аны шартча аныгылаймы. Алай болгондун кыурулу амалда да болура, ала тилин шатык билгире койганы аланы излерге керекди».

ЖАБОЛАНЫ Елизавета, Жангы Малквар эли битенуо билим берген школун директору:
 «Биз юиде, иште да жаламда тауна сөлөшөбиз. Окуучуларыбыз бир бирлерине малкварча айтсала кылай хычууну керюндө. Кыайан атам, кыайан анам бла да

АЛИМНИ САГЫШЛАРЫ

Потребкооперация - эллилени кьолайлыкларын кетюрюнюу ышангылы амалы

Бизни кыралда, бегирек да Элледе, социал болум бюгонлюкде артык иги тюрюлдү деччады. Кьабарты-Малкьярны да башка регионладан бу жаны ба башкалыкы хазна жокьду. Статистика шартлагьа кере, бизни республикада малланы, кьойланы бла эчкилени эмда тауужкыны аслам кесегин энчи иели мюлкюде туташды.

Союзуи заманларында жетишимли ишленген Каббалкпотребкооперацияну не аз да хайыр келтирген мюлкю эрте окуньа учуз багысы бла сатылганы. Кьалтган затлары уа иги да тозурагьандыла. Аладан бир тюрлю хайыр алыр ючюн жангыртуу мадарлагьа аслам кесек ахча кьорартырга керекди.

Кеп функциялы кооперативлени кьураудан. Ала ууакь производство бла кьорешкенде барын да бирлешдирилгенди. Аны хайыры бла, артыкь кьоранча тилимди, ол адамланы ишлерин законку халга кьорорюрге, кьырал алага дошакьла бла болушукь этерге, хар элде да продукцияны сатып алган пункта кьураугьа он болукьду.

Субсидияла бла себелик этиу программалага ая мюлк кооперативле кьочушуп башлангьаны РФ-ни власть органы кьоратывла аслам эс буруп тебирегенерин кьоргозеди. Бизде уа анга энтта да артыкь магьана берилмейди. Хау, бардыла талай агрохолдингте эмда кеп профилини улуу кооперативле, сьез ючюн, «Албир», «Фортуна», алай ала иели мюлкпен продукцияны сатып алыр бла кьорешмейди.

А проблемаланы тамамлар умутта былай иште тилмиле керекди. Биринчиден, потребкооперацияны айндытуу жаны бла республикалы программа жарашьдырырга тийишлиди. Аны кесин да регионну энчилеклерин да эсге алып. Бу пландан иели мюлкени айндытуугьа, жангы бьолмолени, эт, сют, кьөгет, жемишле жарашьдыруучу производстволаны кьураугьа себелик этиу мадарла да белгиленирге керекди.

Бу документти магьанасы чексиз бийикди. Нек дегенде эллини социал-экономика жаны бла айндытууда кооперативла власть оргьанланы ышангылы партнерлары болушуду.

Айтылган программалагы тийишлиликке КьМР-ни Администрация да кооперативлени айндытуу жаны бла бегим хазырлагьа керекди. Он эсге алдыла жашаган аны арасында кьойланы кьоратывла кьредитле беруу амаланы да белгилерге эмда бу иш бла кьореширги банканы тизмесин жарашьдырырга. Парламент да иели мюлкени бла кооперативлени арасында байламлы кьураугьа себелик этген закон чыгарырга болушукь эди.

Ахырында айтыргьаны: шарт бдорча салымыш, жууалгы болгьангьандан сурам да кьаты болмай, жаландан харларла бу иш жьезин тебирек тюрлюлюк. Бу проблеманы тынгылы тамамлап башларга заман жетгени.

Пушкан ТАОВ, КьМР-ни Башчысында Эксперт-аналитика советни председатели, РАЕН-ни академиги, РФ-ни илимсуну сыйлы кьулушкьчусу.

Алай алада нелай бир продукция асылгьаны эсетирмейди, аны сатыуда проблемала болгьанына уа ишек жокьду. Бу водпроса артыкь улпу магьана бермезге да болуп эди, алай эллини кьойлайлыклары асламысында ала келери жарашьдырган продукция кьалай сатылганына керек бьолган эсге алсык, алай жьерде жашагьанлагьа бу жаны бла себелик этиу социал болуму игилендирги бьамды.

Бегилгисча, келери жарашьдырылган продуктаны шаргьа барып сатарга келени онгьлары жокьду. Аны учуз багысы бла саудогерчилек бергенден а не фьаида кылаем. Алгьын эллилеге потребкооперация болуша эди. Кооперативле адамладан продукцияны артыгьын белгилениген багысы бла сатып алгьандыла.

Бюгонлюкде да, мен оюн этгенден, власть оргьанла бу амалгьа тийишси эс бурурга керекдиле. Бир-бир регионда, сьез ючюн, Башкьиринда, Татарстанда, Удмуртияда, Оренбург, Псков облаластыда былай организацияла эс туттими, шьендого дуняны иземленери да келишип, кьыйматлы ишлеп келедиле. Кьоншу Ставрополь крайда да потребкооперация керек болгьанына тюрюнонгендиле, анга не жаны бла да себелик этип башларгьа оюулашкьандыла.

Бизни республикада уа иш кьалайды? Кооперативлени жандыган кьурамай болушукь тюрюлдү деп мен власть оргьанлагьа кьалай бир эсертген эсем да, жууал берген болмагьанды. Муниципал бьелгелетени администрациялары да анга артыкь магьана бермейдиле. Аслам эс иели мюлкюге угьай, фермер мюлкюге бьолениди. Ол элде социал халны оосакьрак этеди, адамланы да ачууландырады.

Шьендого дуняда терек тюрлене баштаган экономика республикада потребкооперацияны жангырда кьураугьа кереклисин шарт кьоргозеди. Сьезюс, ол жемгил иш тюрюлдю, алай аны башламай а жарамайды. Кьырал власть оргьанла да болушуп, хар районон да (аланы энчилеклени кере) этмек бирирген, талты суула, кьыйма чыгаргьан, сют жарашьдырган, кьетелден, жемишленден аш-азыкь продукция этген производствол ачаргьа керекди. Алагьа сырььуна уа, айтыргьанча, адамладан сатып алырга тийишлиди.

Мен оюн этгенден, бу ишче чекеринде (потребкооперацияны жангырда кьурауу) элде башуа ууакь производствол да кюн ала барлыкьандыла. Банканы, страховой компанияланы бьолмолери, тюрлю-тюрлю мастерскьолла, кьыонакь койле ачылыкьдыла, сатыу-алуу рынокла кьураулыкьдыла, туризм да айнын башларыкьды.

Бу башламчылыкьга кьыралны жанындан этилип болушукьда баш магьана шьендого предприятияны кьураугьа, алада эм иги технологияланы синдиргилеге эмда тийишли инвестиция проейктеге себелик этиуге берилмеге керекди. Потребкооперация жаландан ма ол заманга жетиши болушукьду.

Алай водпросланы тамамлаугьа толтуруучу, законла чыгарыучу, жьер-жерли власть оргьанла да бирлешип, тири кьатышырга керекдиле. Былай кооперативлени кьурагьаны эллини да иш бла жалчытырыкьды, муниципалителени уа (налотагьа тьелени) кьойлайлыкьларын игилендиргиле. Ишни неден башларга керекди? Мен оюн этгенден, биринчиден,

Жамауат организациялада

Ахшы терелени андан ары бардыра

Россейде ДОСААФ кьурагьаны 90 жыл толгьаны белгилениген эди алгаракьда. Аны бла **жаймалы биз бу кьыралжамауат организацияны Элбрус районон бьелюмон башчысы Хаджияланы Русунал бла ушакь бардыргьанбыз.**

- Русунал Рашидович, организация кьалай кьурагьаны, аны айндытуу жолуну осюенден айтагысы эди.
- ДОСААФ-ни районон бьелюмон озган емюрно 60-чы жылларына ал кезиюнде, КПСС-ни шахар комитетини, горсоветни исполкомуну, профсоюзну, аскер комиссариатны эмда спорт организацияны советини башламчылыкьгы бла кьурагьанды. Аны бьолмолери хар предприятияда бла организацияда ачылгьан эдиле. Он кеси уа Огьары Аулуда школда орнагьанды.
Вольфраму-молибден комбинауу болушугьу бла организация материал-техника базасы иги да кьочло болган эди. Аны хайырланды иш тынгылы бардырылгьанды, ДОСААФ-ны Ара советинде да аны бир неча керге белгилеп тургьандыла. Бьелюмон кеп жылланы ичинде таматалыкь этген Толгуурланы Назирни бек улпу кьыйлыны барды. Аны бла бирге коллективге да иги тагьа бичерге тийишкен эдиле.

Мен билгенден, бьелюмон жетишимли да бдорларын жетишимли толтурады деп айтырчанды.
- Биз даржалы саугьалагьа бир неча керге тийишли болгьанды. Патриотукь жаны бла юйретиеде тири болгьаны ючюн бьелюмон РФ-ни Правительствоосунда кьырал тарых-маданети араны Сыйлы белгиси бла саугьалангьанды. Дагьында Улуу Ата журт урушуну тарыхын тохташдыргьа аслам кьочушумулукь этилгени ючюн кьыралыбызны Сауутланган кючлерини Ара музейини ыразылыкь кьагытын алгьанды. Бурунну жылда биз республикада бьелюмени арасында биринчи жьерге тийишли болгьанбыз. Бу саугьала коллектив ишке сойноп берилгени шарт кьоргозтедиле.

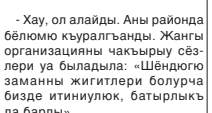
Менда урунганланы осюенден айтхандан, алчы преподаватель Хаджияланы Магомети белгилерге тийишлиди. Аны окуучулары ГИБДД-гьа экзаменлени не заманда да жетишимли беруючюдү. Производстволу окуштууда мастерле Эденданы Исмаил, Ахматланы Магомет, Борис Шедиев, Османланы Эдуард эмда Игорь Ешмуратов профессионалдыла. Тамата бухгалтербизи Римма Шериева да махтаугьа тийишлиди. Кеси да ДОСААФ-ни 85-жылгыгына аталган белги эмда Покрьшыкыни майдалы бла саугьалангьанды.

- Башламчылыкьларыгьызга ким болушукь тапдырады?
- Районуи администрациясы бла военкомат бизге не болушукь керек болса да бир заманда артка турмушчудула. Афганистанны ветеранларынны совети да билелик этеди. Пенсиячылыны сосозучу башчысы Тьепеланы Шаухалин да белгилерге осюе. Он кеси да бизде координация советте таматалыкь этеди. Районда билим беруу управление бла школланы директорлары да кеп башламчылыкьларыбызга сойноп кьочушудыла.
Районда бьелюмерибиз битеу да 29 организацияда барды.

Былтыр аланы санына Сабийлени эмда жаш тьелюно хуверликьтин айндытуу Мокьаланы Магомет атлы чыгармачлыкь ара да кьочулгьанды. ДОСААФ-ни жьер-жерли бьелюмонде 765 адам барды.
Аскер-патриотукь юйретиеу эмда молк-техника базаны тийишли эдиле. Тьелюно номери орта школну санарга болушуду. Республикада эмда районон бардырылгьан аскер-спорт эришчиледе 6-чы номери орта школу командасы да дайым алчыланы санында болушуду.

- Организацияны ишнни осюенден айтагысы эди.
Жаландан былтыр «С» категория бла - 17, «В» эмда «С» категорияла бла уа 328 водитыль хазырлагьанды. Биз бардыргьан аскер-патриотукь акциялагьа битеу да 775 адам кьатышкьанды. Жыл сайын спартакиада, «Зарница» эмда «Хорлам» оюнла бардырыладыла. Аланы район кезиулеринде хорлагьанла республикалы эришюлеге кьатышадыла, алада да жетишимле болдурадыла. Аскерни автомобильни кюнونه хораланып жемгил эмда ауур машинада эришюле болушудула. Хорламны кюнунде уа автопробет бардырабыз.

Арт жылдада тамам этген эм магьаналы жумушча Хорламны, жьитгилекни шахкарларны эмда ДОСААФ-ни баракларына бла Мингит тагьа эрлегеибизни санарга болушукьду. Тьырнаууз - Керч - Севастополь автопробет да келпени эсперинде кьалгьанды.
- Былтыр «Юнармия» деген Битероссей кьымындауу кьурагьанды. Анга ДОСААФ да кьатышкьан эди.

- Хау, ол алайды. Аны районон бьелюмон кьурагьанды. Жангы организацияны чакьырауу себелери уа былапта: «Шьендого заманыи жьитгилери болура бизде итнуйулук, батырлыкь да барды».

Улуу Ата журт урушуну тарыхын тинттиу бла кеп жылланы ичинде районон илезу кьуауу керешеди. Аны башчысы Александр Вьербицкьы таш тьелюно юйретиеге аслам кюн-кьурауу салгьанды. Он таматалыкь этген «Эльбрус-поиск» клуб ДОСААФ-ны аскер-патриотукь клубларыны ассоциациясына киргенди кеп болгьанды.
Алгаракьда ДОСААФ-ну юбилейине эмда Ата журттуу кьутаруучусуну кюнونه жоралап, тьерли айлыкь бардырып башлагьанбыз. Аны чеклеринде аскер-патриотукь жангырла кеп тюрлю жумушла тамам этилиди. Былгьыны жылда ишбизни плани да жарашьдырылгьанды. Анда конкурсларга, ушакьлагьа, тьобешюулеге, эришюлеге аслам эс бурулды. Школлада жьыйылула бардырып, юнармеецини кьуаууна жангы арамла алырга умтулушды. Водителени хазырлауу жаны бла иш да бардырылгьанлай турлукуду.

ТЕМПИРЛАНЫ Анатолий.

Мастер-класспа

Алыучуланы эркинликлерин не халда кьорууларга онг барды

Кьабарты-Малкьяр кьырал Аграр университетини Сатыу-алуу - технологияла факультетинде Россейни илимсуну ылыгыны чеклеринде «Осал кьачестволу товарадан хайырлануучуланы эркинликлерин кьоруулау» деген темагьа мастер-класс болгьанды. Аны бу факультетни деканыны орунбашчы Балаланы Сьетлана бла «Товароведение эм туризм» кафедраны таматасы Эдуард Бесланев кьурагьандыла, деп билдиргендиле вузну пресс-службасындан.

Факультетни таматасы Тимур Тьупов мастер-класска келгенени Роспотребнадзорну КьМР-де баш Управленисиндан келген кьонакьала ведомствону башчысыны орунбашчы Сусанна Бештоева эм тамата спецалист-эксперти Кьудайланы Мурат бла танышдыргьанды. Хар адам да тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бардыла. Ала бары да кьачествонун кьоруулауу бла мадарланы кьоргозтедиле. Хар ким да аны иги тюрлю-тюрлю товарады хайырлануучусуду, - деген сьезлеринден башлагьанды Эдуард Бесланев бу мастер-классны бардыра магьанасыны осюенден айта, - Сатыу-алууда, жумушланы жалчытуу сферада да шарт белгилениген законна бла жорукьула бар

УЧУНУ

Планшетледен, телефонладан сора да, барды сейирлери

Шахардан узакда турганына да кырамай, элерибизде жаш тейлюн жыртып, тейсеге юйрете, маданият жаны баш тейлерибиз да сактыларына кыйын салганларыбыз асламдыла. Севзючюн, Жангы Малкырада битеуле билим берген школда орналган «АЮПИ» кружокну башчысы Атурааланы Зоя алааданы.

бардырылган «Звонкие голоса» деген вокал конкурса хазырлаганды. Сагынылган жыр эршишу, эрттеден бери да тейлерге айланп, жыл сайын кыруалады. Ол кеси да

саябийлени жыл салынарына тийишликте тюрлю-тюрлю номинациялагыа юйешинеди. Алай бла бу жол Мамсур-лык Милана аны «Эстрада жыр» деген кесегинде онеки жыллары толмаганына арасында биринчи жерге тийишли болганды. Дадуланы Феруза да сагынылган номинацияга кыатышканды. Ол а кесини тенглерини ичинде (16 жыл) ююнчю оруну алганды.

башчысы саябийе бла халкы жыр, миллет адет-төреле бла байламы быйыл бардырылык конкурслада кыаллы номерлени кйргозторюклерин сайлап, ала бла иштейди. Энде мектеп аз комплектиге саналганын, анда 117 окуучу болганын эсге алаак, аладан 60-сы «АЮПИ»-ге тейсеге, жырларга юрююенлери ахшы ышан болганын чертирчады. Жаш тейлю бош заманын орналада зырафына озумдыл неда планшетиени, телефонины кыолдан ычкандырмай турмай эсе, маданияты тамблагыи кононе ышанырчады.

МОКЪАЛАНЫ Зуура. СУРАТТА: Мамсурлы Милана.

Жетишим

Школгга - сыйлы ат, лауреатлагга - майдалла, дипломда

Кишпек элде В.М. Коковатты школ билим беруу учрежденилганы арасында бардырылган битеуроссей кермочно лауреаты болганды. Проекте школла, лицейле, гимназияла, колледжге, вузла, билим беруу арала, тийишли управленяла, департаментте эм башхала кыатышканды.

байламлы вопрослагга жоралды школ билим беруу учрежденилганы арасында бардырылган битеуроссей кермочно лауреаты болганды. Проекте школла, лицейле, гимназияла, колледжге, вузла, билим беруу арала, тийишли управленяла, департаментте эм башхала кыатышканды.

болдурганла тийишлиде. Ол мектепни таматасы, устазлары да биригип, кыйымталы ишлегенлерин шарт ачыкклайды. Бизни корр.

САУЛУКЪ

Къарыусуз сабийлеге – хакъсыз болушлукъ

Терек шахары биринчи лицейини мекеминде балалана саулукларыни игилендирген арада эки жюз бла жыйырма гиче болушлукъ алганды. Бусугатта мында жыйырма сабийчк турардыла. Ала барсы да саулукларында бир тюрлю жасулары болуп диспансер эсептедиле: билерини санлары, башхаларны соуллары неда иммунитеттери жарыкаты.

эни тутарча оту да кыруалганды. Лицейни таматасыны орунбасары Марина Цирхова билдиргенчя, мында педиатр, невролог, медестрала да ишлейди.

Криминал болум «Шеша нйгерин» бичакъ бла урганды РФ-ни Следствие комитетини КЪМР-де Следствие управленясыны кулукчулары Мыйскый шахардан эр кишиге ачылган ишти тинтип бошоганды. Ол РФ-ни Уголовный кодексини 105-чи статьясыны 1-чи кесегине энда 30-чу статьясыны 3-чо кесегине бузуккыла эттенине ишлекъ барды. Башхача айтаканда, ол аданы елтирөөчю умут этгенди.

Рейде

Токну урлаучуланы тохтар умутлары жокъду

Электрончок бла жалчытуучу «Каббалкочко» компанияда токну урлагга кыажар рейде дайым бардырылганла турардыла. Специалистле сетелге эркинликсе кыошулганына ачыкклайдыла, эсептону приборланы да тинтедиле. Бу иште жер-жерди администранияларны, право инамзын саклау органына келечилери да кыатышуучула, деп билдиреде компанияны пресс-службаасындан.

Бахсан район ненчанчы кере биринчи жери алады. Бу муниципалитет бла 108 шарт (441 миңг киловатт-сагъат) байламдыла. Чегем районда (39 шарт) андан эки кереге аз урланганды – 234 миңг киловатт-сагъат. Зольск районда 128 миңг киловаттны юсю бла де энергетикке 55 акт жазгандыла. Урван районда ула 108 миңг киловатт-сагъат кымылганы тохтадырылганды.

Следствие тохтадыргончо, былыр 16 ноябреле ол томыш бла бирге аркычы ичкелди. Алай нйгеринде арасында даулаш чыкканды. Мыйскый биргесине болгон бичакъчыгырып, нйгерини боюнуна бир неча кере урганды. Алай жараларына да кырамай, эр киши алайдан кыачыл кытулганды энда саулук саклыу учрежденизга барганды.

Уголовный иш сюдге берилгенди. Хйлчачы 115 миңг сомну хуржунуна салырга умут этгенди РФ-ни МВД-сын Нальчик шахарда управленясына эки тишируу келгенди. Ала айталарчы, объявилени озулу, сотовой телефонларн бла компьютерлери ремонтка бергенди. Алай мастер аланы алып, бузуп кырганды. Тиширулагга 115 миңг сом кырачн этилгенди.

Текс

Терк окуна тутулганды

Быйыл 12 февральда Нальчикде УМВД-ны де-журный бйбюмонне 38-жыллык эр киши балгисиз одома аны ВА3-2108 машинасын, ол бузуулуп тура эди, урлагоманлары билдиргенди.

Битеу ачыккыланган шартланы юсю бла право инамзын саклау органыга заявляенила бериледе. Ток ызга кеси алыныа кыошулган адамга 10-15, кырулукда болганынга – 30-80, предприяти-ялагла бла организациялагга ула 100-200 миңг сом тазир салынады.

Оператив тинтиуени кезиюнде уголовный розкисны кулукчулары хылчакчылыкны эттенине ишекини туткандыла. Ол 21-жыллык нольчички, жаш одом алганы да содоно онуюу бла жууналк бир неча кере тартылганды. Ол аманылык эттенине жендиргенди.

Юйно тубюнде каробин тапканды 31-жыллык огъору малкыралы Черек районну полициячылары койюно тейледе Масын каробин энда онга окыла тапканын билдиргенди. Ол айтакчы, сауут аны атасынык эди. Экспертиза бардырып, жаш адамды КЪМР-ни Правительствосуну кеси розмылгы бла сауулганы кырульго бергенге олача саууга этиу жаны бла бегимне тийишлиликде теленириди.

Текс

Жашау дерсле, кыдар айланча

Кызуиланы Кыайсын атлы Малкыр кырал драма театр сахна искусствону сюйгенини В. Жеребцову пьесасына кере «Тау артында тол жийилди» деген спектакльге чакырады.

Спектакль 24 февральда Кырал концерт залда (Шогенцово аты орам, 28) кергозтолюнорюкю. 18.00 сагъатта бошанырыкды.

Тинтиуени кезиюнде бу аманылык эттенине ишекини ачыккылгандыла. Ала алай да башы сюдлук болган Анзорейден 31-жыллык эр киши энда аны 23-жыллык нйгеринде. Ала машинаны чачпы, запчастларыни сатарга умутлу болгандыла.

Спектакль 24 февральда Кырал концерт залда (Шогенцово аты орам, 28) кергозтолюнорюкю. 18.00 сагъатта бошанырыкды. Соурулары болганла бу телефон номерлеге сбетешсиниле: 8(8662) 44-22-10; 77-34-85; 8-938-691-25-39.

УЧРЕДИТЕЛЪЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Ж.Ж. РЕДАКЦИЈА: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары) ЖАНГОРАЗЛАНЫ Накабат (баш редактору орунбасары) ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууапты секретары) МОКЪАЛАНЫ Зуура (кулукчу белемон таматасы) ТИКАЛАНЫ Фатима (жамауат-политика жашау белемон таматасы)

РЕДАКЦИЈАНЫ БЕ.ПОМ.ТЕРИ: Жамату-политика жашау - 42-24-02, 42-67-68. Кулукчу - 42-75-82, 42-66-76. Социаллык-экономик - 42-74-73, 40-59-18. Жангылыккы эм спорт - 40-39-93, 42-66-71. Окуучула бла байламлыкка жорюотуу эм реклама - 42-37-94. Эчи корреспондент - 42-68-72. Тиманчада - 40-28-97, Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Газетти башагыла КЪМР-ни Басма энда асламыла коммунистияла жаны бла кырач комитетини комьютер службаасы хазыр эттени. Газет «Тетраграф» ООО-ну тинтиренила башланганды. Газетин ислерине тапкыруу ююн КЪМР-ни почта сызыны федеральный Управленясы жууапты. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетини Россияга сатыу ююн КЪМР-ни «Респеч» акционер обществосу жууапты. Телефон: 42-49-34. Газетини номерини ЧЫГАРГАНЛА: Байсыланы Маризат-декурый редактор; Кетерчиланы Зульфия - жууапты секретары орунбасары; Зезуланы Лида - (1, 2-чи бетте); Сейляны Валентина - (3,4-чо бетте) - корректорла. Тиражи 2100 экз. Заказ № 202. Багытасы 10 сому.

РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ ПИДАТЛАНЫ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекте, 5 электрон почта: elbor_50@mail.ru